

KYRKNYTT

Tidningen om

LIVSFRÅGOR OCH KRISTEN TRO

från Svenska kyrkan i Karlstad och Hammarö

Respekt

*Special-
nummer*

MED KYRKORNAS
*sommar-
program*

"DEN OFRIVILLIGE ÄRKEBISKOPEN"

Möt Mark Levengood

SKÖNT ATT HATA I GRUPP

Läs om nazisten som slutade

2
2018

Varken flyg eller gräv ner dig!
Var ödmjuk och ge dig själv
den aktning du förtjänar!
Sätt den ena foten framför
den andra!

Bild: Hans Kvarnström

Följ Dagdroppar på instagram eller bloggen <http://universitetskyrkankarlstad.blogspot.se> om du vill se fler.

I det här numret av Kyrknytt intervjuas Mark Levensgood. Bland annat talar han om synen på kyrkan och präster: "Dagens kyrka är extremt öppen, modig och full av friskt tänkande människor. Jag förstår ärligt talat inte varför så många håller fast vid synen att alla präster är som hos Ingmar Bergman".

SOM BISKOP ÄR DET HÄR något jag också funderar på. Karlstads stift är ett litet stift, vilket gör att jag känner eller känner till de flesta präster i stiftet. Och i normalfallet är präster en oerhört rolig grupp att umgås med. Varför har då så många en bild av kyrkan – och av kristendomen – som något tråkigt och humorbefriat?

Som människor och som kristna ska vi vara stolta över vår tradition. Som det står i Bibeln:

"Mitt barn, var ödmjuk,
men ha respekt för dig själv
och ge dig den aktning du förtjänar.
Den som gör sig själv orätt,
av vem får han rätt?

Vem respekterar den som
föraktar sig själv?" ● *Jesus Syraks Visbet 10:28*

SÖREN DALEVI
biskop i Karlstads stift

Därför får du Kyrknytt

Kyrknytt betraktas som samhällsinformation och distribueras av posten till alla hushåll – på samma sätt som information från politiska partier, landsting, kommuner och andra religiösa organisationer.

Det innebär att även den som undanbett sig reklam får tidningen i brevlådan.

Vad vill du läsa om?

Om du har tankar kring vad du vill läsa i tidningen mejla mig:

cecilia.hardestam@svenskakyrkan.se

CECILIA HARDESTAM
*ansvarig utgivare och
redaktör för Kyrknytt*

läs KYRKNYTT på nätet
www.svenskakyrkan.se/karlstadsstift/kyrknytt

www.svenskakyrkan.se/karlstadspastorat/kyrknytt

KYRKNYTT
Karlstads pastorat
Västra Kyrkogatan 5, 652 24 Karlstad

ansvarig utgivare och redaktör
Cecilia Hardestam 054-14 15 32
cecilia.hardestam@svenskakyrkan.se

redaktionsråd
Charlotte Hartwig Lund, Louise Hedberg,
Marie Lundström, Greta Sjöbom, Helena
Söderqvist och Peter Pasalic Östborg

grafisk form
Maria K-Back, Whiter Shade

tryck
LÖWEX Trycksaker AB, Växjö
ISSN 2001-6212

Svenska kyrkan

Var går demokratin gränser?

Vad är det som bestämmer demokratin gränser? Är det okej med civil olydnad? På vilket sätt kan kultur bidra till diskussionen om en av vår tids största ödesfrågor?

PROJEKTET DEMOKRATINS GRÄNSER är en övergripande benämning på olika arrangemang: teatrar, föreläsningar, utställningar, studiecirklar och konserter i Karlstad med omnejd fram till våren 2019.

– Målsättningen är att skapa samtal och diskussioner om demokratin, dess värde i vårt samhälle och vikten av att vi står upp för dess överlevnad. Eftersom 2018 är valår känns det extra viktigt att stimulera till samtal och diskussioner. Vad vill vi egentligen med vårt samhälle och dess framtid? säger projektsamordnare Evalena Lübeck från Karlstads Riksteaterförening.

I projektet ingår drygt 20-talet föreningar och organisationer exempelvis Karlstads Riksteaterförening, Svenska kyrkan, Karlstads Bokcafé, Karlstads universitet, Humanistiska föreningen, Brottsförebyggande centrum och flera studieförbund. ●

Har du utsatts för sexuella trakasserier eller övergrepp inom kyrkan?

KARLSTADS STIFTS KONTAKTPERSONER för arbetet mot sexuella övergrepp finns för dig – oavsett om du är anställd, volontär eller församlingsbo.

Vänd dig till dem om du blivit utsatt i kyrklig miljö. Kontaktpersonerna är beredda att lyssna till berättelser och smärtsamma erfarenheter, ge stöd till egna beslut i en svår situation och förmedla kontakter till myndigheter och andra organisationer. ●

kathy.blomqvist@svenskakyrkan.se 054-540 55 18

hakan.fhager@svenskakyrkan.se 054-14 19 09

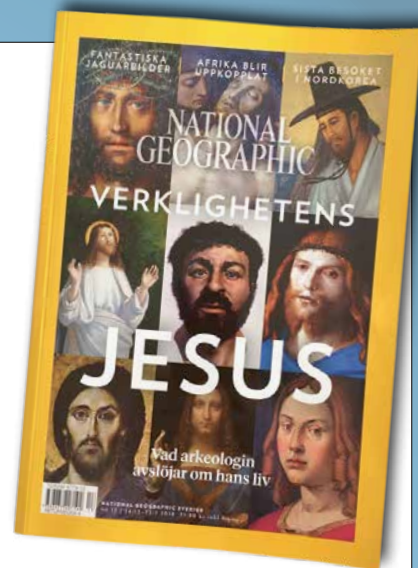

”Mali-svensken” som podd

DET BLEV SNABBT fullsatt då ”Mali-svensken” Johan Gustafsson besökte Karlstad i mars och många tvingades vända i dörren. Nu kan du höra mer om Johans upplevelser och ta del av hans ödmjuka, tillitsfulla inställning till livet i ett finstämt samtal mellan honom och biskop Sören Dalevi. ●

Lyssna som podd på www.svenskakyrkan.se/karlstadsstift eller sök på *Människa bland människor* i din podcastapp.

Forskarna överens om Jesus

För troende kristna är han den uppståndne Jesus Kristus. För historiska forskare en judisk profet som avrättades. Vad kan man egentligen veta om Jesus 2000 år efter hans död?

INFÖR ÅRETS FÖRSTA NUMMER sände National Geographic ut journalisten Kristin Romey till Mellanöstern för att ta reda på det aktuella forskningsläget.

Då hon i artikeln sammanfattar sin resa konstaterar hon att det inte finns någon seriös vetenskapsman som ifrågasätter att Jesus har trampat denna jord. Men även om forskarna är överens om att Jesus var en historisk person och att många av de platser och traditioner som nämns i evangelierna bekräftats, kan naturligtvis inte de underverk Nya testamentet beskriver eller Jesu anspråk på att vara Guds son bevisas vetenskapligt. ●

Ett himla bra spel till mobilen

SVENSKA KYRKAN har tagit fram ett mobilspel i telefonen. Det heter *Sjärmans väg*, och är ett quizspel där man får svara på frågor om kristen tro och tradition samtidigt som man rör sig i olika miljöer: vandrar i Betlehem, tar sig igenom Röda havet, går genom Dödsskuggans dal eller i Himmelriket.

Spelet har fått fina recensioner, är gratis, innehåller hela 1700 olika frågor och finns för både Iphone och Android. ●

Alkoholritt nattvardsvin?

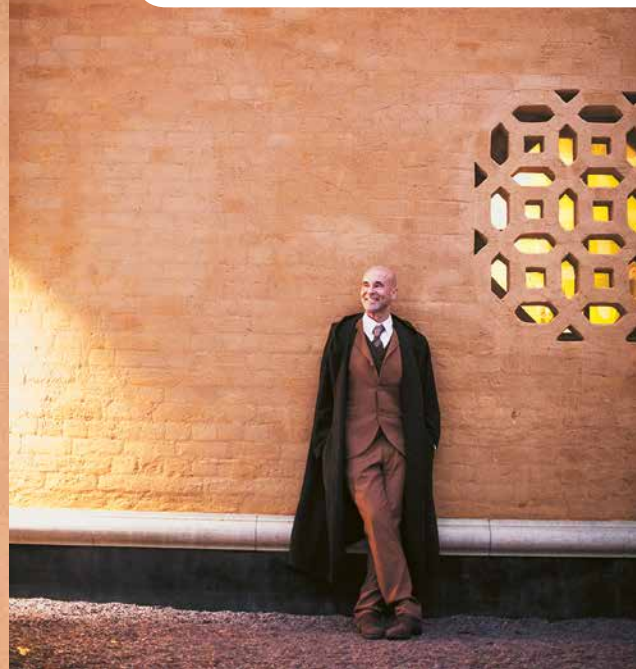
MÅNGA AV KYRKORNA i Karlstads stift använder alkoholfritt vin i nattvardsfirandet. I en del kyrkor kan man dessutom välja mellan vanligt nattvardsvin och alkoholfritt.

Vill du veta hur det ser ut i kyrkorna nära dig, ring eller mejla din församling, se sid 23.

Kyrkan trodde inte på honom. Men Mark Levengood tror på kyrkan. – Jag älskar att umgås med präster. De är så bra på att partaja.

I våras besökte Mark Levengood Karlstad för att prata om Martin Luther och reformationen. Du kan lyssna på samtalet mellan honom och biskop Sören Dalevi på www.svenskakyrkan.se/karlstadsstift

NAMN: Mark William Levengood

FÖDD: 10 juli 1964 på en militärbas i North Carolina, USA. Pappa var amerikansk marinsoldat. Växte upp i Helsingfors i Finland med mamma och styvfar

FAMILJ: Maken Jonas Gardell, som han träffade i ett badhus för snart 30 år sedan, samt barnen Amos, 14 och Olga, 11

BOR: Lägenhet på Södermalm

YRKE: Föreläsare, författare och programledare

KARRIÄR: Kom till Sverige som 19-åring och arbetade inom sjukvården och med diverse städjobb, innan han började som journalist på Sveriges Radio i "Ulf Elfving efter tre". Har varit programledare i SVT för bland annat "Mark och hans vänner" 1992, "Ah! sa Mark!" 1994, Melodifestivalen 2003 och 2005, "Vi i femman" och kronprinsessans bröllop. Utsågs 2008 till Unicef-ambassadör.

Den ofrivillige ärkebiskopens råd

----- text PETTER KARLSSON bild MARIA OBED -----

Han har skrivit psalmer, citeras gärna i dödsannonser och leder teveprogram både om Martin Luther och kärlekskranka präster.

Men kärlekshistorien mellan Mark Levengood och kyrkan kunde onekligen ha börjat bättre.

Så här 40 år senare har Mark svårt att veta vad som egentligen var värst: De usla predikningarna vid skolans morgonsamlingar? De bannlysta dansstegen framme vid altaret? Eller helt enkelt att hans barndoms kyrka var så snabb med att fördöma hans sexuella läggning och hota med evig fördömmelse?

– Det var en kyrka där allting var förbjudet och fel. Där det bara drogs gränser – och jag hela tiden stod utanför, säger han och drar med handen över landets mest välkända flintskalle. Ty Mark Levengood må en gång ha betraktats som ett hår av hin, men den blanka hjässan har också varit bra på att både stöta bort och reflektera.

Dumheter har halkat av som vatten på en gås. Klokskap har däremot absorberats av porerna och trängt in i pannbenet. Vid 53 års ålder står den amerikanske marinsoldatens son tryggare än någonsin i sin gudstro.

– Att jag kom helskinnad igenom är mycket mormor Annas förtjänst. Hon lärde mig att Gud är kärlek – och sedan ställde jag allt annat mot det.

– Jag insåg tidigt att ingen människa kan vara satt att sätta gränser för den. Om jag var skapt som homosexuell, varför skulle jag skämmas för det? På så sätt kunde jag behålla både min barnatro och sexuella identitet utan att darra på manschetten.

JODÅ, HAN ÄR LIKA VÄLTALIG som alltid. Hade Mark Levengood följt sin ungdomsdröm och blivit präst, hade vi förmodligen fått en förkunnare av rang. Istället är det just predikokosten han kritiserar hos den kyrka han med tiden lärde sig älska.

– Till min skola kom ungdomspastorer som alltid började sina andakter med orden: ”I morse när jag gick hit så...” Jag tänkte: ”Men herregud, har du inte förberett dig alls?!”

– Att predika Guds ord måste ju ändå vara något oerhört viktigt. Då kan man inte säga konstigheter som ”Och i ett gathörn fick jag syn på en punkterad cykel och tänkte: Är inte Jesus också som en cykel? Om man inte tar hand om sin tro, så pyser den ut...” Eller vilka dumheter de nu fick ur sig, jag minns inte riktigt.

Hur många bra predikningar har du hört i livet?

– Högst fem är jag rädd. De flesta är som sjukhuskost: färdigtuggat och smaklöst. Det

är som om man tror att folk inte kan tänka själva. Predikan borde ju i själva verket vara höjdpunkten i gudstjänsten; en utläggning av en teologiskt skolad person, som man kan förvänta sig har funderat mycket.

Eller ta den stackars prästen som i Marks barndom ville införa kyrklig dans och fick bannor av ärkebiskopen:

– Det var pinsamt i dubbel bemärkelse. Å ena sidan för att fallet drogs ända upp till biskopsnivå. Å den andra att själva ”dansen” bestod av folk i fotsida rockar som stod framme vid altaret och vaggade.

Mark Levengood har alltså inga problem med att få ihop både sin tro och sin läggning. För honom är Gud både kärlek, tolerans, klokhet och glädje.

Så ock dagens svenska kyrka, menar han: – Man får inte förglömma att den kyrka som fördömde mig var en gammaldags finländsk statskyrka. I dagens Sverige är allting helt annorlunda. Jag ser en kyrka som är extremt modern, till och med så progressiv att den får kritik från sina lutherska kolleger i världen. Ta inte minst regnbågsmässorna som hölls under den värsta hiv-perioden. Det glömmes folk lätt i dag.

Har kyrkan oförtjänt dåligt rykte som bakåtsträvande och konservativ?

– I allra högsta grad. Jag såg nyligen filmen ”Så ock på jorden”, där det blir ett himla liv för att kyrkan släpper in en dansbandssångerska, och jag tänkte: ”Men var i all världen finns en sådan församling?” Om Sanna Nielsen skulle hålla kyrkokonsert – vem skulle protestera mot det?

– Nej, snarare ser jag dagens kyrka som extremt öppen, modig och full av friskt tänkande människor. Jag förstår ärligt talat inte varför så många håller fast vid synen att alla präster är som hos Ingmar Bergman.

Inte minst har han lärt sig mycket genom arbetet med teveprogrammet ”Tro, hopp och kärlek” säger han.

– Präster är ofta otroligt roliga att umgås med, bra på att partaja. De är oväntat gränslösa, vilket man gärna blir om man har en bakgrund som sökare. Även från församlingarnas sida har jag mött en stor öppenhet när det gäller programmet. Nästan alla är positiva. De tycker vi nyanserar bilden av vad Svenska kyrkan är.

Men själv är du faktiskt katolik?

– Det är sant. Men det handlar också mest

om min uppväxt i Finland. Det var i den katolska mässan jag kände mig mest hemma. Däremot är jag faktiskt döpt i en presbyteriansk kyrka och konfirmerad i den lutherska.

Sagt som för att ytterligare understryka att Gud är betydligt mer gränslös än människan. Frågar man Mark Levengood om hans Kristusbild, är han också noga med att betona att den inte har några tydliga ansletsdrag.

– Jag finner det otroligt intressant att så många har en så bestämt uppfattning om hur Jesus ser ut. Att så många blev så arga och provocerade när min man Jonas skrev en bok där han hävdade att Jesus förmodligen var tandlös.

– Visserligen ett tecken på att de älskar sin Kristusgestalt, tänker jag, vilket inte är en dålig sak i sig. Men själv ser jag Jesus bara som ett ljus utan utseende, och en bro mellan mig och Gud. Han vet att det inte är så hiskeligt lätt att vara människa. Det kan Gud inte veta, men det kan Jesus berätta.

Om du var ärkebiskop, hur skulle du vilja styra Svenska kyrkan in i framtiden?

– Om man bortser från att jag aldrig velat vara chef, skulle jag först försöka hitta böner för vår samtid; sådana som förmår fånga in hur dagens svensk lever, tänker och känner. En ”Bönbok 2.0”, helt enkelt.

– Sedan skulle jag försöka få kyrkan att bli ännu bättre på att engagera volontärer och gräsrotter. Samt undersöka hur kyrkan kan bemöta det stora andliga intresse som faktiskt finns i Sverige i dag.

Du tror inte på epitetet ”Världens mest sekulariserade land”?

– Behovet av andlig tröst och avancerad vägledning i dagens Sverige är stort. Det är bara alltför få som inser att man inte behöver åka till Indien för att hitta den. Att det går lika bra i Svenska kyrkans regi.

Fler bra idéer från ”ärkebiskop Levengood”?

– Kanske att vara lite snabbare i vändningarna när det gäller att ta tillvara bra idéer. Jag försökte själv lansera ett projekt som jag tyckte lät jättebra: ”Ett steg i taget”. Min tanke var att kyrkan ska erbjuda djupt deprimerade människor en promenad med en utbildad volontär.

– All forskning visar att motion hjälper mot depression. I början kanske man bara går en kilometer, men med tiden ökar man sträckan och antalet vandrare. Tills sist avslutas allt med en gemensam vallfärd till Vadstena. ●

– Det är skönt att hata, jätteskönt! Det är därför det är så svårt att sluta.

Det säger Martin Karlsson, före detta nazist och näthatare som är under avvänjning. Ett av stegen mot ett mer kärleksfullt liv var att be Alexandra Pascalidou om förlåtelse. Nu är hon hans "grekiska morsa".

HAT ÄR EN DROG

----- text MARGARETA JONILSON bild MARIA OBED -----

Martin Karlsson från Värnamo kan se att han redan från början hade förutsättningar att sugas in i en hatfylld sekt.

– Jag växte upp bland Jehovas vittnen, och deras slutna attityd är väldigt lik den som råder i nazistiska kretsar. Det finns bara en sanning och den som söker kunskap utifrån blir straffad.

Martins resa in i det rasistiska mörkret började när han som tonåring hade tagit avstånd från sina föräldrars gemenskap i Jehovas vittnen och var ganska vilsen. Han började romantisera främlingsfientlighet när han var i 16-årsåldern och kände ett sug efter mer.

– Sedan fick jag stryk av ett gäng invandrare när jag var 18 år och då tog det fart på riktigt.

Martin sökte sig till ett mer organiserat främlingshat och närmade sig steg för steg den nazistiska grupperingen Nordiska motståndsrörelsen, NMR, som han sedan tillhörde i ett antal år.

– Och jag insåg hur skönt det var att hata, och särskilt att få göra det i grupp. Jag hade hittat en gemenskap, jag hade hittat in i en värme.

Martin tillstår att han har mycket på sitt samvete.

– Jag har spridit hat på nätet, jag har hotat och deltagit i aktiviteter som har slutat i så våldsamma uttryck att jag verkligen skäms för dem i dag.

Men för några år sedan började Martin tvivla på NMRs budskap.

– Det var en process som började med att jag fick olika budskap från olika håll i organisationen och när jag ville ha klarhet så fick jag inte det från dem jag tidigare hade litat på. De motstridiga budskapen förstärktes av slitningar i partiet och detta gjorde mig mer källkritisk än tidigare.

Allt detta öppnade en dörr på glänt till något annat än nazismen och hatet.

– Och i den glipan gjorde jag mig tillgänglig för en förälskelse i en kvinna som var både utländsk och judinna. Det blev avgörande för mitt utträde ur NMR, som skedde under ordnade former i maj 2016.

Ett halvår senare tillkännagav antifascisterna, AFA, att Martin Karlsson hade klivit av och därefter bröt helvetet lös.

– Det var ju väntat. Jag förstod att jag skulle "dödas" på nätet när mitt avhopp nådde

Exnazisten Martin Karlsson...

... möter sin "grekiska morsa" Alexandra Pascalidou.

Försonade – och enade mot hatet.

större kretsar, men hur förberedd jag än var så var det inte lätt att ta. Det är det fortfarande inte, men i dag har jag en bättre plattform att stå på i mitt liv.

– Och jag tar hjälp utifrån. Jag har en kompis som är min livlina, jag har min samtalsterapeut, och sedan vårt möte i höstas har jag ofta telefonkontakt med Alexandra.

Då menar han Pascalidou, kvinnan som blev överlycklig när hon fick ett förlåtelsebrev av Martin hösten 2018 och nu beskriver sig som ”Martins grekiska morsa, som kollar att han tar hand om sig, äter ordentligt och så”.

Martin förklarar att hatet fungerar som en drog som man måste vänja sig av med och berättar att han har god hjälp av det tolvstegsprogram som till exempel Anonyma Alkoholister använder.

– I programmet ingår att man ska identifiera människor man har gjort illa i sitt missbruk och be dem om förlåtelse.

Det var inte svårt för Martin att identifiera den han hade utsatt för mest hat och hot.

Alexandra Pascalidou har i många år varit ett av hatarnas och hotarnas absoluta favoritobjekt.

– Jag skulle säga allra mest hatad, understryker Martin.

– Det är för att hon är så tydlig, synlig och har så stor arena. Hon tystnar aldrig, hur mycket skit hon än får. Det är oerhört provocerande.

Martins förlåtelsemejl resulterade i ett laddat möte mellan honom och Alexandra i Värnamo där Martin blev förlåten, och i dag är Alexandra en av de personer Martin ringer eller mejlar till när han känner att han behöver stöd i sin avvänjningsprocess.

– Jag är fortfarande inte ”ren”, säger han. Jag kan med reptilhjärnan känna stick av raseri och få en impuls att vräka ur mig något destruktivt. Men då ringer jag någon av mina stödpersoner tills jag kommer ur det.

EN SAK MARTIN HAR LÄRT SIG är att alla kan fastna i hat. När jag beskriver för honom vem jag är och vilka värderingar jag bär på, och ber honom berätta hur min hat-trigger skulle kunna se ut beskriver han en process som jag måste tillstå är trovärdig:

– Pondera att du eller din fru blir attackerade och riktigt skadade utifrån att ni är lesbiska och att denna attack utförs av personer som tillhör en viss grupp, till exempel nazister.

– Pondera vidare att du mitt i din sårigaste känsla fångar upp något på nätet som bekräftar din känsla och du susar in på en sajt där massor av andra människor också hatar nazister. Människor som du tycker verkar ha svaren på var du ska göra av ditt raseri. Där är du redan ute på det sluttande planet.

Martin påpekar också kraften i sociala medier. Att det för tretio år sedan kanske bara var möjligt för en enskild person att nå ett par tusen människor med sitt budskap under en hel livstid.

– I dag når du miljontals på några dygn.

Men vad gör vi då? Hur ska vi möta hatet?

– Med kärlek. Vi ska svara konstruktivt på hatfulla påhopp och låta bli att slå tillbaka med samma medel. Själv har jag kommit dithän att jag hatar nazismen, men inte de människor som tror på nazismen.

– Hur korkad jag än känner mig som har burit mig så illa åt och trott på något så idiotiskt som rasism och nazism, så kan jag inte avsky dem som fortfarande är kvar i det träsket. Jag ser dem som vilseledda och skulle önska att de också hittar vägen tillbaka till ett värdigt liv. ●

Efterspel

Martin Karlsson och Alexandra Pascalidou möttes i ett estradsamtal lett av Sören Dalevi under stiftets temadagar ”Livet värt att leva” i mars. Mötet stördes av ett tiotal medlemmar i NMR, men som biskopen senare sa: ”Vi fick en konkret inblick i hur Alexandra har det i sin vardag och det var omskakande. Men den helige ande var närvarande. De 350 andra i publiken gav ett massivt stöd i form av en lång stödapplåd och det var en fantastisk fin upplevelse.”

Hör samtalet som podd på www.svenskakyrkan.se/karlstadsstift eller sök på Människa bland människor i din podcast-app.

Vi måste kunna diskutera politik på ett sakligt sätt – även om vi har olika åsikter. Det menar hyllade, och hatade, Mina Dennert som grundat nätverket #jagärhär.

”...måste kunna vara oense...”

----- text MIA SJÖSTRÖM bild ELLIOT ELLIOT -----

En dag för snart två år sedan fick Mina Dennert nog. Hon ville inte längre känna sig så ensam och utsatt när hon stod upp mot hatkommentarer på nätet. Hon bad några kompisar att ”nätvandra” tillsammans med henne för att försöka hjälpas åt att få till en god ton i kommentarsfälten.

– Jag ville sätta civillkuraget på kartan, säger Mina Dennert som är journalist och författare.

Facebookgruppen, som fick namnet #jagärhär, växte snabbt och har i dag cirka 76 000 medlemmar i Sverige och systergrupper har startats i både Norge, Finland, Tyskland, Storbritannien och Slovakien.

– Vi vill att man ska kunna diskutera politik på ett sakligt sätt, även om man har olika åsikter. Man måste kunna vara oense om hur många invandrare vi kan ta emot eller vad vi ska göra med våra skattepengar, och ändå kunna prata om det och låta alla säga vad de tycker.

MEDLEMMARNA TIPSAR varandra om kommentarsfält på nätet som blivit hatiska. De skriver egna kommentarer och pratar om sakfrågorna, det som artikeln eller inlägget handlade om.

– Vi säger vad vi tycker men läxar inte upp andra. Vi kanske frågar: Hur vet du det? Vad finns det för fakta? Var har du fått siffrorna ifrån? säger Mina Dennert.

Medlemmarna i #jagärhär kommer från alla politiska partier och tycker inte lika om någonting, säger hon. Det enda de har gemensamt är att de vill stoppa näthat och att de är emot sexism, rasism, homofobi och funkofobi.

– Vi anser att alla ska inkluderas i det demokratiska samtalet.

Varför behövs #jagärhär?

– Det finns en mängd aktörer som medvetet sysslar med att sprida desinformation och falska nyheter på nätet. Deras syfte är att sprida misstro, att man inte kan lita på någon, och de ger sig även på politiker, journalister, artister – ja, alla som uttalar sig. Det finns också en stor grupp människor som blir upprörda, rädda och arga av propagandan som sprids.

Det sprids konstant ett massivt flöde av desinformation på internet, enligt Mina Dennert.

– Det kan ta en bloggare fem minuter att skriva ihop något som inte stämmer, medan det kan ta månader av journalistiskt arbete för att undersöka hur saker faktiskt förhåller sig.

Facebookgruppen #jagärhär, som även har blivit en ideell förening där Mina Dennert är anställd, har fått mycket positiv uppmärksamhet och vunnit ett flertal priser för sitt arbete. Men i höstas, när valåret drog igång, började #jagärhär bli utsatt för näthat.

– Då startade en konstant smutskastning av våra medlemmar. Det sägs att vi är terrorister, att vi är odemokratiska och att vi massanmäler för att få andra avstängda från Facebook. Inget av det är sant, men eftersom vi är en sluten Facebookgrupp så sprids det mycket rykten om oss och om mig, säger Mina Dennert som inte längre vill googla sitt eget namn.

Många medlemmar har blivit uthängda med namn och adress. En del har fått ta emot hat och Mina Dennert har fått flera dödshot.

– När #jagärhär startade tänkte jag ”Det här kan inte vara kontroversiellt, vi är ju bara emot näthat – det måste ju alla tycka är bra!”

Hur orkar du?

– Det gör man inte. Till slut orkar man inte. Det är deras taktik – de smutskastar en så länge så att folk börjar undra och de försöker skrämja folk till att inte våga stötta oss. Det är lite motigt hela tiden och jag börjar bli sliten, säger Mina Dennert och skrattar stort.

HON GÖR DET, skrattar mycket och ofta. Åt det absurda, men också åt glädjande saker. Säger att hon får tio peppande och stödjande brev för varje hatbrev. Att möten med skolelever ger hopp – de har koll och är källkritiska. Och att det är trevlig stämning och positiv energi i #jagärhär.

– Man behöver inte vara rädd för att gå med i #jagärhär. Man får så mycket stöd i gruppen och blir modig av att veta att vi är många som tycker att det är självklart att vara emot näthat. De allra flesta i vårt samhälle tycker att vi ska ha ett inkluderande samhälle där alla människor får plats. ●

Vill du veta mer?

Gå in på www.jagarhar.se eller sök på #jagärhär på Facebook.

#jagärhär vill:

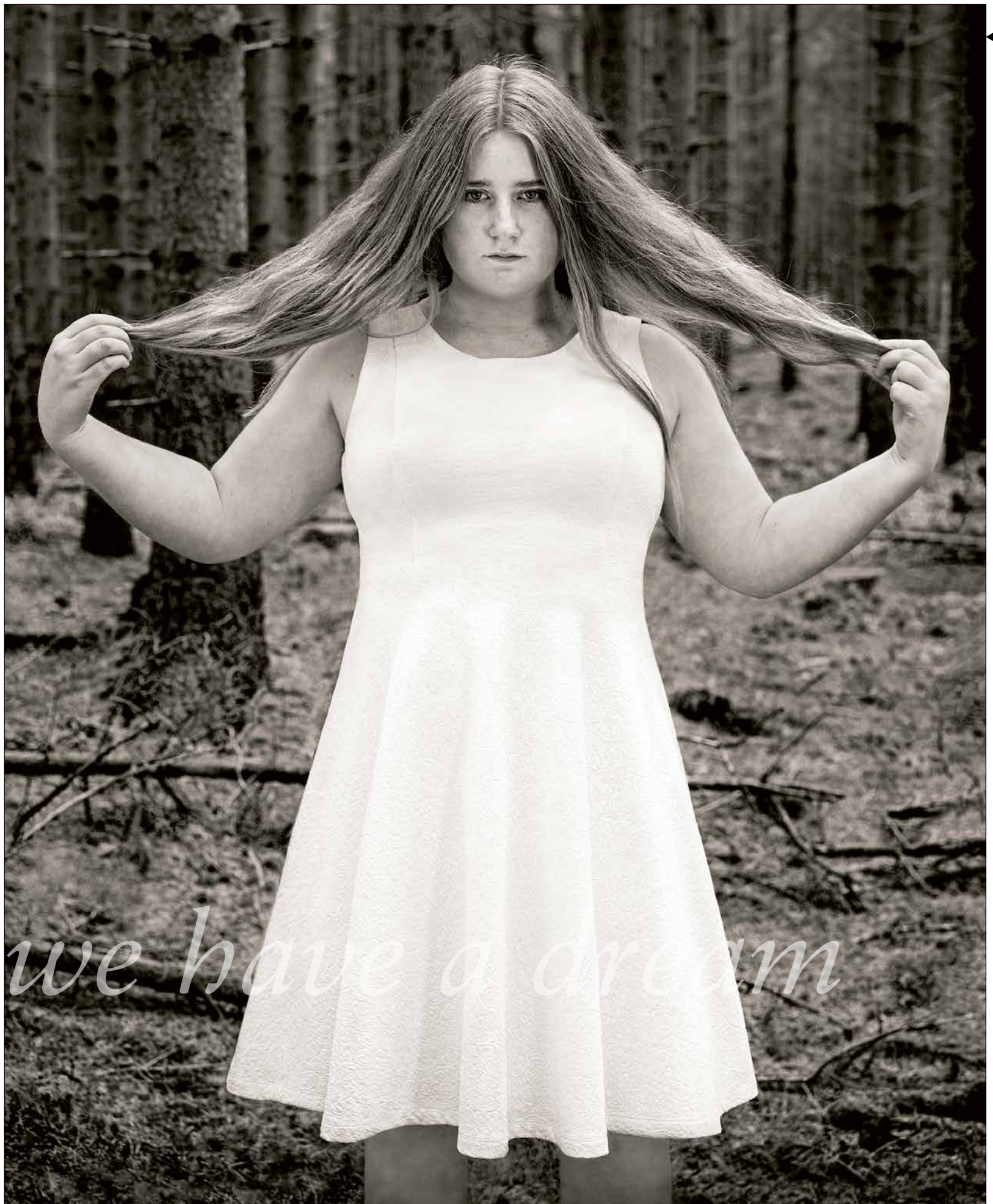
- stärka människor i att reagera när andra blir utsatta för hat och hot.
- ta den politiska diskussionen på ett sakligt sätt.
- hindra spridning av desinformation genom att hjälpa andra med källor till faktagranskad information.
- stärka demokratin och skapa ett inkluderande samhälle utan hat och hot.

#jagärhär har fått:

Rättviseförmedlingens Rättvisepreis 2016, Årets Samhällsaktör 2016, Faktumgalans pris för Årets integration 2016 samt Årets initiativ 2017.

Mina Dennert har även fått Milledagens pris 2017 och 2017 års Anna Lindh-pris.

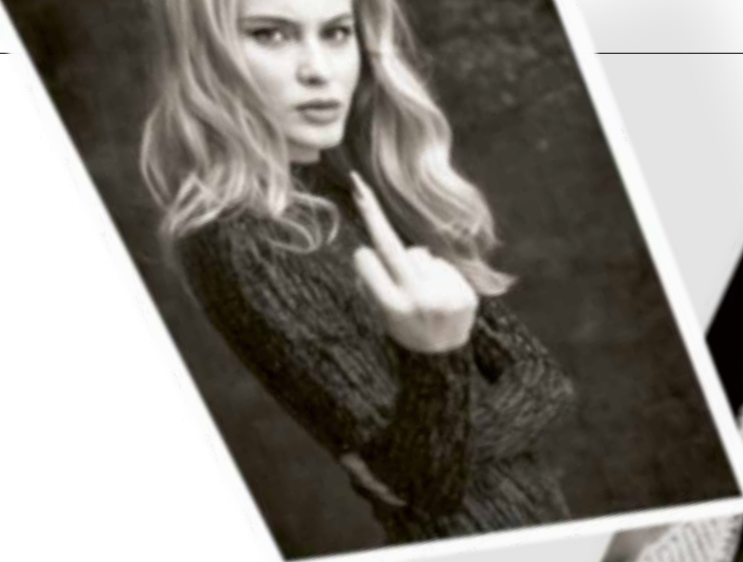

we have a dream

”Min idé var att ta en bild på Ida i skogen. Ida blev mobbad i skolan och hon gick ofta till en skog nära skolan på rasterna, där hon satt i blåbärsriset för att få vara ifred.

Jag hade bilden helt klar framför mig och visste precis hur jag ville ta den – Ida som Tuwstarr i John Bauers kända bild, sittandes vid en sjö i skogen. Men när jag skulle plåta Ida och bad henne sätta sig ner så kunde hon inte det. Hon var nyopererad efter en knäskada hon fått när hon spelat innebandy. Jag blev helt ställd. Så jag försökte att istället ta en annan slags bild på henne, där och då, en bild som väcker uppmärksamhet.”

Om Ida, Maja, Malala och andra som inte är tysta

----- text MIA SJÖSTRÖM bild ALBERT WIKING -----

Han ville bidra med något mer än pengar till välgörenhet. Femton år senare är fotografen Albert Wiking klar med projektet ”We have a dream” med starka röster från hela världen.

FOTO SELMA MODEER-WIKING

Hur mycket stryk är du beredd att ta för dina och andras rättigheter?

Den frågan ställer fotografen Albert Wiking i projektet *We have a dream*. I starka bilder och intervjuer skildras människor som kämpar för mänskliga rättigheter på olika sätt. De är aktivister, fredspristagare, artister, författare och politiker från hela världen.

– Jag skulle aldrig gå ut och demonstrera om jag visste att polisen

skulle komma och slå ner eller arresterera mig. Jag är inte så modig. Men många av dem jag har mött och fotograferat har en inre kraft och en stark övertygelse att inte låta sig tystas, utan kämpa för sina rättigheter, säger Albert Wiking.

Projektet föddes ur hans egen frustration och känsla av maktlöshet inför världens orättvisor.

– Jag ville bidra med något mer än att skänka pengar till välgörenhet och det var så fröet såddes till

att göra en bok med starka röster från hela världen.

We have a dream har blivit en prisbelönt bok med drygt hundra porträtt och intervjuer, en vandringsutställning och ett pedagogiskt material för skolungdomar. Det har tagit initiativtagarna Albert Wiking (som fotograferat och formgivit projektet) och Oscar Edlund (som koordinerat mötena och gjort de flesta intervjuerna) hela 15 år att genomföra projektet.

– Det vi har lyckats med är som att ta sig in i Pentagon med ett SL-kort. Det tog exempelvis flera år att komma igenom betongmuren av assistenter och agenter kring Malala och få ett ja. Vi har ingen organisation bakom oss, vi är bara två knäppskallar som tror på något, säger Albert Wiking.

Efter år av förberedelser fick de ofta bara några få minuter på sig för både bild och intervju.

– När dörren öppnas och personen kommer in har man en millisekund för att få deras förtroende. Det handlar om ett möte mellan två personer och det finns ingen tid för dösnack.

DE FLESTA PORTRÄTTEN har Albert Wiking tagit i olika hotellrum i världen med en enkel liten kamera.

– Det är frustrerande eftersom de flesta hotellrum ser likadana ut och jag ska lyckas berätta något personligt om en vilt främmande person på några få minuter. Om man lyckas få till en bra bild under de förutsättningarna är det som att lyckas laga en lyxmiddag av en tomatburk, säger Albert Wiking som bad Dalai Lama att inte le och satte på företagsledaren Richard Branson ett par stora röda vingar inlånade från Malmö Opera.

Men han har inte bara plåtat kändisar.

– Det var viktigt för oss att även ha med okända ungdomar som är förebilder.

Från Plan Internationals svenska avdelning fick de en lång lista med namn på svenska ungdomar och bland dem valde de ut Ida Engblom, född 2001, och Maja Lundqvist, född 1999 – båda från Värmland.

Ida Engblom, som blev mobbad i skolan, har engagerat sig för att hjälpa andra som mobbas – och mobbar. Och Maja Lundqvist har samlat in 200 julklappar som hon cyklat runt och delat ut till ensamkommande flyktingbarn.

– De här två tjejerna, de är absolut världsklass. Ida och Maja är så engagerade i frågor som handlar om människors rättigheter och på ett sätt som jag inte varit med om förut. Deras värdegrund, hur de ser och respekterar andra människor är något speciellt. Det var en ynnest för mig att få möta dem. Det kommer att bli något stort av dem båda, säger Albert Wiking.

Vilka möten finns kvar i dig nu efteråt?

– Alla jag mött har berört mig på olika sätt, men det är kvinnorna som jag har blivit mest imponerad av. Många gånger har jag tänkt: Vilket möte, vilken ära! När vi träffade

”
*Alla kan inte göra allt,
men tillsammans kan
vi göra ganska mycket*
”

”Det är för att din mamma spillde kaffe på dig när du var liten”, svarar barnskötaren när pojken frågar varför han inte har samma hudfärg som de andra i Lund.

Jason misstänker att hon lurar honom. Hans misstänkar bekräftas när han hunnit fylla nio och måste utstå dagliga gliringar för sitt utseende. Det tar Jason Timbuktu Diakité några år att vända skamkänslan till stolthet, ytterligare några att forma vreden till en raplåt. ”Sverige är ju mitt också, vad tror du annars?” rappar han till alla som inte vill begripa.

När han kommer in i affären och de glor på honom för hans hudfärgs skull, vad är det de inte förstår? Vad är de rädda för?”

(ur utställningens pedagogiska material)

”Vi skulle plåta Malala i ett fyra kvadratmeter litet kyffe på en hemlig plats i England. Dagen och tiden hade ändrats så många gånger. När hon väl kliver in känns det fantastiskt och överkligt att vi har startat ett projekt som hon har tackat ja till. Jag tänker ’Det här måste bli bra’ och ber henne dra upp ärmen.

Jag hann bara ta några bilder innan hennes assistent blev nervös, tog en mobilbild och skickade till pappan som ringde upp och inte var speciellt glad. Sen var min tid ute och jag var så frustrerad – jag hade bara den här bilden.

När jag skickade den till Malalas team var det helt tyst i en vecka innan vi fick ja. Bilden är speciell för mig, det är en sån laddning i den.”

▶ Inna Shevchenko plingade det till i hennes mobil hela tiden. Eftersom vi gjorde en bandintervju, för att kunna tonsätta utställningen med röster, ville vi inte ha sms-ljuden med. När jag sa till om mobilen sa hon: ”Under den här tiden som ni har intervjuat mig har jag fått sju mordhot”.

HISTORIERN RINNER ur honom. Han säger att han skulle kunna skriva en bok om varje möte och hur hela projektet gick till.

– Att möta författaren Roberto Saviano, som är dödshotad av mafian, var väldigt speciellt. Hans liv är ett fängelse. Han kan aldrig röra sig fritt och i resten av sitt liv måste han byta sovpplats var och varannan natt. Hur vågar han ens lita på sina säkerhetsvakter? Och när vi frågade den mexikanska journalisten Anabel Hernández, som också lever under dödshot, hur hon vågar fortsätta att skriva så svarade hon: ”Att sluta skriva är ett annat sätt att dö”.

Han hoppas att de som ser utställningen eller läser boken blir inspirerade och inser att de har större förmåga att förändra än de kanske tror.

– Alla kan inte göra allt, men tillsammans kan vi göra ganska mycket.

Han har också sett att projektet stärkt många av de medverkande i deras kamp.

– För exempelvis Samuel Opio, en fattig student som kämpar för hbtq-rättigheter i Uganda, betyder det mycket att få komma ut med sitt budskap tillsammans med Dalai Lama och Malala. ●

We have a dream

Utställningen har setts av omkring 224 000 personer och visades nyligen på Värmlands museum i Karlstad. Fram till mitten av oktober kan du se den på Göteborgs stadsmuseum.

Boken går att köpa i bokhandeln och låna på biblioteken.

Det pedagogiska materialet och fler bilder hittar du på:

www.wehaveadream.se

Alla utbyten bidrar till att man blir mer tolerant och får en ökad förståelse och respekt för varandra. Det säger Signe Josefsson som i höstas var på utbyte i Brasilien genom Svenska kyrkans utbytesprogram Ung i den världsvida kyrkan.

Svenska kyrkans internationella arbete omfattar allt från stöd vid katastrofinsatser till att jobba med långsiktiga utvecklingsfrågor. Utbytesprogrammet *Ung i den världsvida kyrkan* är en del i detta breda arbete och ger ungdomar möjlighet att besöka systerkyrkor i Brasilien, Filippinerna, Tanzania och Costa Rica.

Förra året var Karlstads stift för första gången med i programmet. Signe Josefsson och hennes syster Lisa blev de två första ungdomarna att delta.

– Jag sökte så fort jag såg att möjligheten fanns. Jag tycker det är kul att lära mig nya saker på plats istället för att läsa om dem. Och att lära känna och få känslomässiga kopplingar till människor i hela världen, det är häftigt, säger Signe.

UNDER SIN UTBYTESTID gör ungdomarna även ett miniprojekt utifrån valfritt tema. Signe, som under sin första tid bodde på en bondgård med storskaligt jordbruk, valde att fördjupa sig i hur den ökade efterfrågan på livsmedel globalt påverkar brasilianska bönder lokalt.

– Eftersom Brasilien är väldigt stort när det gäller livsmedelsproduktion blev det intressant att titta närmare på hur jordbruk och klimatförändringar påverkar varandra, liksom hur jordbruket hänger ihop med rättvisefrågor.

Lisas destination blev Filippinerna, där hon bland annat fick bo hos risbönder och prova på att odla ris.

– Något som verkligen slog mig medan jag var där är att fattigdom kan vara så mycket mer än svält. Risbönderna har ju gott om mat men deras hus är exempelvis dåligt byggda och de är väldigt rädda för hur klimatförändringarna kommer att påverka dem.

Just fattigdom var också temat för Lisas miniprojekt. Hon besökte

bland annat ett barnhem för gatubarn i huvudstaden Manila där hon bad barnen måla sina drömmar. De flesta målade ett hus.

– När jag var tillbaka i Sverige träffade jag skolbarn och bad dem rita sina drömmar, då blev det många teckningar på exempelvis godisland och Playstation 4.

SEDAN LISA KOM tillbaka till Sverige har hon försökt prata mer med för henne okända människor.

– I Filippinerna är människorna väldigt familjära och pratar fast man inte känner varandra. Jag försöker utmana mig själv att fortsätta med det här hemma. Det är så många som har tappat nyfikenheten på nya människor här i Sverige, man är mer intresserade av sina mobiltelefoner.

Både Signe och Lisa är mycket nöjda med sina resor och är nu ute och föreläser om sina erfarenheter.

– Det jag tycker är extra bra med utbytesprogrammet, jämfört med till exempel att vara volontär, är att det verkligen är ett ömsesidigt utbyte: det kommer också ungdomar hit till Sverige från de länder vi besöker, säger Signe.

Hon får medhåll av Lena Olsson, som är ansvarig för det internationella arbetet på Karlstads stift.

– Det är inte bara vi svenskar som ska få möjligheten att åka och få nya perspektiv, vi måste också öppna våra dörrar och ta emot besökare.

NU ÄR BRASILIANARNA Tobias da Paixão Fiegenbaum och Wellington Gums i Sverige. De bor första halvan av tiden i Värmland och andra halvan i Göteborg.

– Jag gillar Sverige, förutom att det var så kallt på vintern, berättar en glad Wellington som bor i en värdfamilj i Säffle under sin tid i Värmland.

– I Brasilien säger man att sven-

skar är ganska osociala och kalla, men vi har träffat jättemånga öppna, sociala och snälla människor här.

En av sakerna han vill ta reda på under sin tid här, är likheter och skillnader mellan svenska och brasilianska kyrkan.

– Upplägget på konfirmationen är till exempel väldigt annorlunda, hos oss går vi och läser varje lördag i två eller tre år innan vi konfirmeras.

Som sitt miniprojekt har Wellington valt att titta närmare på den svenska sopsorteringen.

– I Brasilien läggervi bara ut alla våra sopor på gatan där sophämtare hämtar dem. Vi sorterar ingenting.

Han har bland annat besökt och imponerats av en återvinningsstation i Åmål.

TOBIAS ÄLSKAR den svenska vintern. Både kylan så väl som att åka skridskor, skidor och pulka.

– Jag ville åka på utbyte för att träffa nya människor och se världen ur ett nytt perspektiv, och det tycker jag att jag har uppnått. Bland annat har möten med flyktingar som kommit hit till Sverige berört mig djupt och fått mig att vilja arbeta för en bättre värld samt att inse hur mycket jag har att vara tacksam för.

Han konstaterar också att vi alla har fördomar, men att vi genom att resa och vara öppensinnade kan minska fördomarna och öka respekten för varandra.

– Jag försöker lära mig namnen på alla jag träffar. Det ger människor en identitet när man säger deras namn, även om man inte kan deras språk. Så genom att minnas namn kan man bidra till en bättre värld.

Som miniprojekt ska Tobias titta närmare på antingen svensk musik eller svenska bokförlag.

Lars Johansson är församlingspedagog i Säffle och Wellingtons handledare under tiden i Värmland.

– Det har varit ett intressant och givande utbyte och jag har lärt mig mycket om den brasilianska kyrko-verksamheten och om Brasilien i stort. Och Wellington har bland annat varit med i vår konfirmationsgrupp och förhoppningsvis inspirerat våra ungdomar att vilja åka på utbyte.

– Det är även nyttigt ur det perspektivet att man själv måste tänka till vad som är typiskt för Svenska kyrkan och Säffle, så man vet vad man ska visa och berätta om.

Både ungdomarna som åker iväg och de som kommer hit går en förberedande kurs i Sigtuna.

– De som kommer hit får information om Sverige och Svenska kyrkan, allt för att de ska få ut så mycket som möjligt av sin vistelse här. Och de som reser iväg får information om landet de ska åka till, berättar Lena Olsson.

Hon poängterar att det är viktigt att man inte deltar i utbytet fångad i sin egen förförståelse och tror att man kommer med en sanning, utan att man möts och respekterar varandras sanningar.

– Utbytesprogrammet i sig handlar om möten och alla verkliga möten kräver ett möte i ”ögonhöjd”, vilket i sig skapar respekt och större förståelse för varandra. ●

Ung i världsvida kyrkan

- Startades i början på 90-talet
- För ungdomar mellan 18–30 år som är eller har varit aktiva inom kyrkans verksamhet
- Tre månaders utbyte med någon av systerkyrkorna i Brasilien, Filippinerna, Tanzania eller Costa Rica
- 14–18 svenska ungdomar åker ut varje år och lika många ungdomar kommer till Sverige
- Sista ansökningsdag är 15 mars varje år
- När man kommer hem igen får man föreläsa om sina erfarenheter av utbytet

Ungt utbyte för förståelse och respekt

----- text SARAH DALEKE bild ØYVIND LUND -----

Signe Josefsson, Tobias da Paixão Fiegenbaum, Wellington Gums och Lisa Josefsson är alla deltagare i utbytesprogrammet Ung i den världsvida kyrkan, en fantastisk möjlighet för ungdomar att resa ut i världen och få nya erfarenheter och perspektiv på livet. I höstas var Signe i Brasilien, Lisa i Filippinerna och nu är Wellington och Tobias från Brasilien i Sverige. Här tillsammans med prästen Maria Hallén och församlingspedagogen Lars Johansson.

För dig som vill läsa mer

The Song of Songs: The World's first Great Love Poem av Chana och Ariel Bloch

Strong as Death is Love: A translation with commentary av Robert Alter

Ingen bibel till hands?

se www.bibeln.se

Läs mer av biskopen på www.svenskakyrkan.se/karlstadsstift/biskopen-svarar

Kärlekslek

----- text SÖREN DALEVI bild ISABELLE SÄLLSTRÖM -----

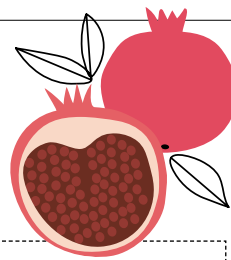
I dessa #metoo-tider kan det vara på sin plats att läsa 3 000 år gammal biblisk kärlekslyrik. I Höga Visan, en av Gamla testamentets mest uppskattade böcker, beskrivs en kärlekslek där mannen och kvinnan är jämspelta och besjunger varandra i ömsesidig lust. Den blomstrande, kroppsbejakande kärleken sägs till exempel vara "starkare än döden".

I förstone kan man ju undra hur en bok med erotisk kärleksdiktning över huvud taget hamnade i Bibeln. Och stundtals har också Höga Visan hängt på gärsgårn.

Runt år 90 efter Kristus, när det skulle bestämmas vilka böcker som skulle få ingå i det som vi kallar för Gamla testamentet, ville många ta bort Höga Visan. Vad hade en bok med erotisk kärlekspoesi – som inte nämner ett ord om Gud, lagen eller någon annan religiös term heller för den delen – i Bibeln att göra?

Mitt under denna heta diskussion som enligt traditionen utspelade sig i Javne år 96 ställer sig den store auktoriteten Rabbi Akiba upp och säger: "Alla böcker i skriften är heliga. Men Höga Visan är allra heligast!".

Således fick Höga Visan vara kvar i den hebreiska bibeln. Till glädje för alla som tycker om god poesi, och till glädje för alla som gläder sig över att det i Bibeln finns texter som berör hela livet – även kärleken och sexualiteten mellan man och kvinna.

HÖGA VISAN, bara titeln på denna bok är konstig. ”Sångernas sång” heter den om man ska återge hebreiskan ordagrant, vilket kan översättas ”Den vackraste av alla sånger”.

I Höga Visan finner vi kärlekslyrik med upp till 3 000 år på nacken, vilket gör att bilderna och språket kan kännas lite udda för oss. Men vi kan försöka, så gott vi kan, att leva oss in i beskrivningarna för att förhoppningsvis nå en djupare förståelse.

Håll i dig så hoppar vi in i Höga Visans 3 000-åriga bildspråk!

I själva stommen till Höga Visan finner vi tre så kallade beskrivningssånger. En beskrivningssång är en detaljerad beskrivning av en kvinnas/mans olika kroppsdelar, ofta utförd uppifrån och ned.

Av Höga Visans tre beskrivningssånger, handlar två om kvinnan (4:1-7 och 7:1-6) och en om mannen (5:10-16). Att mannen beskrivs var ovanligt i Orienten.

Låt oss dyka ner i en av sångerna och borra djupare i bildspråket. Beskrivning av kvinnan i 4:1-7

”Dina ögon är duvor bakom din slöja.”

Hur ska man överhuvudtaget förstå en sådan bild? Jo, genom att titta på bilder från denna tid, det vill säga 1000-talet före Kristus. Gör man det, kan man observera att människorna på bilderna har ögon som ser ut som – just det, duvor. Vidare kan vi observera att kvinnorna avbildas med slöjor i håret. Vi kan också lägga märke till att beskrivningssången börjar uppe för att i sina beskrivningar gå nedåt, precis som man förväntades göra i en sång av denna typ.

Utdrag där mannen beskrivs

”Hans kinder är som kryddsängar, där doftande örter växer. Hans läppar är liljor, de dryper av flytande myrra. Hans armar är stavar av guld, besatta med krysoliter, hans mage en skiva av elfenben, överströdd med safirer. Hans lår är pelare av alabaster på socklar av guld. Hans gestalt är som Libanon, ståtlig som dess cedrar. Hans gom är sötma, allt hos honom är begärligt.”

Höga Visan 5:13-16

”Ditt hår är som en flock getter som strömmar utför Gileads berg.”

Om möjligt en ännu konstigare bild, eller... låt oss gå in i bilden. Du står på avstånd, och du ser en flock getter som strömmar nedför Gileads berg, hur ser det ut? Förmodligen ser du inte de enskilda djuren, utan du ser vågiga rörelser. Kvinnan i sången har med andra ord vågigt hår, kanske i knutar på det sätt som vi ser på samtida målningar. Vidare är hennes hår kolsvart, liksom getterna i Palestinaområdet är kolsvarta.

”Dina tänder är som en flock tackor som stiger ur badet för att klippas, alla har tvillingar, ingen är utan lamm.”

För oss känns det fjärran att jämföra någons tänder med en flock tackor, men går vi in i bilden är den inte så pjåkig. Tanderna är vita ”nyss uppkomna ur badet”, jämna ”alla har lamm”, ingen tand saknas ”ingen är utan lamm” (jämför gamla översättningen: ”ofrukt samma är ingen av dem”).

”Som ett klarrött band är dina läppar, din mun är ljuvlig.”

Läppstift och annan make-up är inte bara nutidsmänniskan förunnat – det fanns även på denna tid. Vi vet att egyptiska kvinnor målade sina läppar, och mycket talar för att även kvinnorna i övriga Orienten gjorde det.

Översättningen ”din mun är ljuv-

lig” går att ifrågasätta – det skulle kunna översättas med ”ditt tal är ljuvligt”. Kroppslig skönhet utan intellekt gick inte att föreställa sig för gammalorientalaren, vilket i sig styrker översättningen ”ditt tal är ljuvligt”.

”Som ett kluvet granatäpple skimrar din tinning bakom slöjan.”

Här kan ”granatäpple” vara en bild med erotiskt laddad klangbotten; vi vet att granatäpplen i bland annat Mesopotamien användes som erotisk stimulantia. Men det kan också vara färgen poeten är ute efter: ”hennes ansikte är friskt och rosigt i färgen”.

”Som Davids torn är din hals med rader av stenar,”

Tittar man på egyptisk konst och egyptiska bilder från den tiden slås man av symmetrin. Näsorna är raka, halsarna är långa och raka. Detta var egyptiernas – och förmodligen samtidens – skönhetsideal. Troligtvis är det detta som åskådliggörs med jämförelsen med Davids torn; hennes hals är lång och ståtlig.

”där tusen sköldar hänger och kämparnas alla koger.”

Här kan det vara ett halsband som åsyftas.

”Dina bröst är som två hjortkalvar, som gasellens tvillingkid, betande bland liljor.”

Gasellen prisas i arabisk poesi för att vara perfekt i form och skönhet. Här återkommer dessutom än en gång symmetrin: hennes bröst är lika stora (”tvillingar”).

”Tills vinden vaknar och skuggorna flyr vill jag besöka myrraberget, vålluktens kulle.”

Här är originaltexten störd och man tror att det fattas en del. Därför vet man inte med säkerhet hur dessa rader skall tolkas. Kanske syftar de på kvinnans sköte, det är i alla fall vad bibelkommissionen tog fasta på vid senaste översättningen. Samtidigt karaktäriseras Höga Visan av fri och vild poesi, som tillåter sig att skifta fokus, som tillåter sig att sväva.

”Allt hos dig är skönt, min älskade, hos dig finns ingen brist.”

Så avslutas beskrivningssången till kvinnan, och kanske kan man se dessa ord som en sammanfattning av hela sången.

SÅ HÄR KAN MAN fortsätta Höga Visan igenom. Och tar vi oss tid att brottas med Höga Visans bildspråk finner vi en kärlekslyrik som på många sätt saknar motstycke.

Höga Visan beskriver en kärleksrelation mellan mannen och kvinnan där båda är jämspelta, där ingen förtrycker eller förnedrar den andre. En kärlek som karaktäriseras av idyll och ömsesidighet, en kärlek som är starkare än döden (8:6).

Det är en lustens, hänryckningens och glädjens lovsång över kärleken mellan de båda könen.

På så sätt är Höga Visan en erotisk motvikt mot pornografins förrådde och förnedrande bild av relationen mellan man och kvinna. Kanske är just därför Höga Visan i dag en av Bibelns viktigaste böcker. Just därför att den bejakar kroppen, den ömsesidiga lusten, men utesluter det iskalla kroppsföraktet, utesluter det förnedrande våldet. ●

”Gustav lär mig så otroligt mycket om livet”

En livsnjutare med enormt mycket kärlek, som lärt henne att varken döma eller göra skillnad på människor och att ta vara på livets möjligheter genom att se den ljusa sidan.

Så beskriver Ann-Louise van Dalen sin son Gustav.

----- text MARIE LUNDSTRÖM bild LISELOTT DE LA TORRE -----

När Ann-Louise van Dalen väntade sitt andra barn hade hon inte en tanke på att det skulle kunna födas med en funktionsnedsättning. Men när hon fick lille Gustav till sig på BB var det första hon sa: ”Ser han inte mongolid ut?” Och det stämde, Gustav diagnosticerades någon dag senare med Downs syndrom.

Nu har han hunnit fylla 18 år, och även om det finns många utmaningar i deras vardag vill hon gärna berätta om hur Gustav berikar hennes liv.

– Här är Gustav när han föddes, han vägde bara 1980 gram, men visst var han otroligt fin?

Ann-Louise visar entusiastiskt runt bland alla foton på Gustav och storebror Viktor i den mysigt ombonade lägenheten i Skoghall.

– Jag är så stolt och glad för båda mina pojkar, säger hon.

NÄR FAMILJEN FICK bekräftat att Gustav hade Downs syndrom innebar det en chock.

– Många tankar och känslor för genom kroppen då.

Men stödet på sjukhuset var

mycket bra och Ann-Louise beskriver hur känslorna snabbt vände till det positiva. Snart fick hela familjen åka hem till lägenheten i Karlstad.

Det första året utvecklades Gustav som de allra flesta barn, sedan gick utvecklingen lite tillbaka och funktionsnedsättningen märktes tydligare. Ann-Louise berättar att den första tiden innehöll mycket ovisshet och funderingar på hur det skulle bli.

– Nu i efterhand kan jag tänka att jag inte hade behövt oroa mig så. För jag vet att det tar sin tid;

men Gustav lärde sig ju allt sådant som att äta själv, att gå och att bli torr. Det gäller bara att acceptera att han gör det i sin egen takt.

FAMILJEN FLYTTADE till hus på Hammarö men kort därefter separerade föräldrarna. Genom åren har Gustav träffat sin pappa varannan helg och ansvaret för allt som rör Gustav har vilat på Ann-Louise.

Något hon beskriver som tungt.

– Det är svårt att vara själv med alla val och beslut. Gustav kan ju inte prata för sig själv så därför gäller det att vara med och ha överblick på allt. Jag behöver ha koll på att det fungerar bra med allt från taxin som kör honom till skolan till allt annat som ska klaffa under dagen. Han behöver ju också mer hjälp än andra i samma ålder, säger Ann-Louise.

Sex nätter i månaden bor Gustav på ett avlastningsboende. Då får Ann-Louise nödvändig tid för sig själv.

Ann-Louise och Gustav åker ofta på resor tillsammans på nära håll och ibland utomlands. De trivs gott ihop och skrattar åt samma saker. "Gustav har lärt mig att tiden är viktig. När man är med Gustav så försvinner allt annat litegrann", beskriver Ann-Louise.

– Men det är verkligen både ock för mig; det är alltid lite ledsamt när han är borta för vi trivs ju så gott tillsammans. Vi har samma humor och vi skrattar väldigt mycket.

Hon beskriver Gustav som en livsnjutare som ger enormt mycket kärlek och som bland annat har lärt henne att ta vara på livet och inte göra skillnad på människor.

– Gustav och hans kompisar har bland annat lärt mig att inte döma. Att inte vara rädd för annorlunda saker. I grund och botten har vi människor samma behov, vi är mycket mer lika än vad många tror. Han har också fått mig att bli mer inriktad på att se möjligheterna och det ljusa i allting istället för motsatsen.

– Och så har han lärt mig att låta saker få ta tid. Att tiden är viktig. När man är med Gustav så försvinner allt annat litegrann. Det spelar ingen roll att han har funktionsnedsättning, det är här och nu som gäller.

Att kommunicera med Gustav

sker med hjälp av bilder, tecken, sång och musik. Ibland säger han enstaka ord. Han har också en del ljud för sig, något som Ann-Louise upplever som jobbigt de gånger personer stirrar mycket eller visar på missnöje.

– Människor med Downs syndrom är ofta, men inte alltid, rättframma och har nära till kramar. Gustav har det ibland, mest mot dem han känner. En del kan ha svårt för det och det har jag förståelse för. Samtidigt är det hans sätt att kommunicera, hans sätt att knyta an och lära känna.

ANN-LOUISE BETONAR att stödet från omgivningen har betytt otroligt mycket. Från personal i förskolan och skolan, från vänner, bekanta och andra familjer med barn som har funktionshinder.

Också i kyrkan har Gustav hittat en gemenskap som han trivs i. Han konfirmerades i Norrstrandskyrkan i Karlstad för ett par år sedan och har efter det varit en av

medlemmarna i Hoppets gäng – en ungdomsgrupp för unga i behov av särskilt stöd.

– Jag har alltid trivts i kyrkan och det märks att Gustav också gör. Det är som en vila för själen för oss båda tror jag. Jag tycker att personalen som jobbar kring Hoppets gäng har det rätta tänket och kunnandet. Gustav har kunnat åka med på läger utan några som helst problem, det är så fantastiskt, säger Ann-Louise.

– Att få tillhöra en grupp utifrån sina egna förutsättningar, som i Hoppets gäng, och få känna gemenskap, att bli sedd, få höra till och bli bekräftad så som man är, det är otroligt värdefullt för oss.

Nu när Gustav har hunnit fylla 18 år kände Ann-Louise en önskan att berätta för andra om hur det är att ha ett barn med Downs syndrom. Hon upplever att många tror sig veta att det är på ett visst sätt, till exempel att alla med diagnosen får följsjukdomar.

– Gustav har alltid varit väldigt

frisk, det är jag så väldigt tacksam för. Det har också gått bra i förskola och skola. Först när han gick i en vanlig förskola och hade hjälp av en assistent och senare i särskolan. Han har alltid gått till skolan med ett leende på läpparna, trots att han är morgontrött, det tycker jag är helt fantastiskt, säger Ann-Louise.

Nästa sommar tar Gustav studenten. Då väntar nya utmaningar med sysselsättning och boende i gruppbostad.

– Det känns viktigt att han kommer till ett bra ställe med mycket kärlek och omtanke. Jag har alltid fokuserat på att han ska ha ett så bra liv som möjligt trots sina begränsningar.

ANN-LOUISE KONSTATERAR att livet blev annorlunda än hon hade tänkt sig.

– Men det blev ju väldigt bra ändå! Visst finns det utmaningar, jag har fått tänka och lära mycket i det som rör Gustav, men samtidigt får jag så väldigt mycket tillbaka. ●

FOTO: BARBRO WIMSTRÖM

SPA för kvinnor

Sandvikengården
Edane
26-29 juli

Fokus på inre och yttre
välbefinnande, vila och
varande.

Mer information hittas på
www.sandvikengarden.se/
kurser

3/7 18.00 "Sommartoner" Lena Magnusson sång, keyboard och dragspel, Clas Grumer trumpet.

SKOGHALLS HEMBYGDSGÅRD
30/7 18.00 Allsång på Tunet med M.Ö.R.

VIKENKYRKAN

17/6 18.00 En sång om glädje, musik-gudstjänst med Nils Börje Gårdh och Douglas Gårdh.

1/7 18.00 Finnskogsvindar Duo Pasi Pasanen och Per-Thomas Eriksson.

15/7 18.00 Blandat sommarprogram med Noel och Love Strandberg.

29/7 18.00 Blues och folkmusik på fik med Eva och Bert Deivert.

12/8 18.00 Fröding, Gärdestad & Äng, Bertil Äng.

26/8 18.00 Mässa i sensommartid med Le Petit Coeur.

VÅSE KYRKA

7/7 18.00 Almby ungas vokalensemble Klassisk musik för ungdomskör ledd av Unn Jörgensdotter.

VÄSTERSTRANDSKYRKAN

Sommarkväll i Västerstrand 18.00
12/6 En kväll med Fröding, Olle Österling.

10/7 Lennart Fernqvist visar bilder och berättar.

14/8 Sångkompaniet.

ÄLVSBACKA KYRKA

Söndagar 18.00
1/7 Blandat klassiskt program Richard och Marina Lazar, violin och piano.

8/7 Vänerkvintetten.

15/7 Folkmusik från förr och från i dag Danaros sångtrio.

22/7 Blandat program Håkan Agnarsson med vänner.

29/7 Blandat program Johanna Lidén, Stina Wallmyr Flinth och Tim Flinth.

5/8 Här är den sköna sommaren! Från Evert Taube och tango till spelmannslåt och wienervals, Bengt Lindroth och Per-Thomas Eriksson, fiol, dragspel, viola, sång och nyckelharpa.

KONSERT

Sönd 18.00 Orgelkonserter

5/8 Maria Säfsten, **12/8** Markus Rupprecht, **19/8** Torvald Johansson, Domkyrkan.

10/6 18.00 Sommarkonsert med Skoghalls kyrkokör och Nova Cantica, Skoghalls kyrka.

MUSIK I SOMMARKVÄLL

DOMKYRKAN

Onsdagar 18.00

4/7 The Hebbe sisters & Duo Sentire.
11/7 Folkmusik, vokalgrupp Åkervinda.
18/7 Hyllningskonsert till Ted Gärdestad, Lovisa Lindkvist med musiker.
25/7 "Från Bach till jazz", Agnes och Olle Lindberg, sång, fiol och gitarr.
1/8 Mårten Falk, gitarr.

GRAVA KYRKA

Lördagar 18.00

23/6 Musikgudstjänst i sommarkväll, Duodu, två röster och minst två instrument, Johanna Agnarsson och Julia Gustavsson.
30/6 Buskas med vänner, Bengt Buskas trumpet, Ingvar Karlsson dragspel och gitarr, Taije Kalle Forsgren sång, Anders i Mo dragspel och bas, Jonny Nilsson trummor.
7/7 Wermlandica Nya toner till värmländsk poesi, Robert Åslund sång och gitarr, Isabella Ringsåker sång, Andreas Jonsson bas, Jörgen Ekenär percussions.
14/7 Sommarblandning – klassiskt, visa, folkmusik och pop, Alicia och Torbjörn Strand.
21/7 Tradjazz i sommarkvällen,

Carlstad Traditional Jazz Band, Richard Paulsson trumpet och sång, Torsten Wennerlund trombone, Odd Evertsson klarinett och sopransaxofon, Jonas Kullgren banjo, Hasse Hjelm bas, Karl-Erik Persson trummor.

28/7 Närproducerat – Svenska somriga visklassiker, egenskrivet material och äldre folkvisor samt en och annan koral, Anna Larsson sång och gitarr, Karl Wallmyr trumpet och piano, Morgan Wärn gitarr.

HAMMARÖ KYRKA

Musikcafé

Torsdagkvällar i juli 19.00

Sommarmusik i Hammarö kyrka eller vid Hammars gård. Kaffeservering 18.00-19.00. För mer info se annonsering på www.svenskakyrkan.se
5/7 "Cecilia" - The Sound of Simon and Garfunkel, Andreas Jonsson, Sofie Rynefors och David Ringholm Heder.
12/7 Retro Music Band, 60- och 70 talsmusik, filmmusik, country, instrumentala låtar m.m.
19/7 Musik i folkton, Karin Milton orgel, Åsa och Anders Grumer fiol.
26/7 Manskörspårlor "Fräcka Frackar" under ledning av Erik Rynefors.

HERRHAGSKYRKAN

Torsdagar 19.00

5/7 Melodikryss och sommarvisor med sångkvartetten Q, Sandra Albertus, Cecilia Björkman, Maria Carlsson & Berit Heinemann.
12/7 Gott och blandat från musikens värld, KjellErik Paulsrud trumpet, Helena Strömberg piano.
19/7 Musik i sommarkväll, duetter

för fiol och cello, Lina Samuelsson fiol, Adriana Isaku cello.

26/7 Sweet & Swing i sommarkväll Bengan Jazztrio, Åke Emilsson sång & bas, Rune Persson keyboard, Bengt "Bengan" Uhlén trummor.

2/8 För kärlekens skull Allsångskonsert med kända och mindre kända låtar av Ted och Kenneth Gärdestad, Bertil Engh och Bertil Andersson.

KRONOPARKSKYRKAN

Onsdagar 27/6 – 15/8

18.30 Drop-in fika, **19.00** Gudstjänst, **19.30** Musikprogram, servering.

NORRSTRANDS KYRKA

Torsdagar 19.00

28/6 Jordgubbsskväll – kom i sommarstämning med musik och jordgubbar, Norrstrands kyrkokör under ledning av Johnny Larsson.
5/7 Folkmusik från när & fjärran, fiol, säckpipa, orgel och andra instrument i en härlig blandning, Simon Börjars, Pär Kunze och Johnny Larsson.
12/7 Malin från Åtorps gårds Handels-trädgård nära Ulvsby kommer och berättar om växter och blommor.
19/7 Musikkväll, Karolina Wallin sång, Pelle Östlund piano.
26/7 Program ännu ej fastställt.
2/8 Close your eyes and listen, argentisk tango möter svensk folkton och jazz, Per Bäcker saxofon, Hans Delander piano.

RUDSKYRKAN

12/6 18.00 "Sommarglitter..."

Rose-Mari Bäckstrand sång, Helena Strömberg piano.

Sjukhusvernissage

I SOMMAR BJUDER SJUKHUSKYRKAN PÅ KONST – tavlor och föremål – ur Landstingets omfattande konstskatt. Vernissage hålls den 21 juni kl 12.30 i spisrummet (rummet utanför biblioteket) på Centralsjukhuset i Karlstad och utställningen pågår till och med 10 september.

Även om temat för urvalet ännu inte är helt bestämt gissar sjukhusdiakon Anna-Karin Berglind att det kommer att kretsa kring att slå följe en bit under vägen.

– Vi på sjukhuskyrkan finns för människor från vaggan till gravan.

Hon hänvisar till det välkända bibelstället i Lukasevangeliet, Emmausvandringen, där det berättas att två av apostlarna vandrar på vägen till Emmaus kort efter Jesu korsfästelse och diskuterar allt som hänt. Bäst de går där kommer Jesus själv och slår följe med dem och frågar vad de talar om.

– Just så vill vi slå följe med dem som har kontakt med sjukvården, fråga vad som hänt och lyssna till berättelserna. ●

Var: Spisrummet utanför biblioteket vid Centralsjukhuset i Karlstad

När: Vernissage 21/6 12.30, utställningen pågår 21/6-10/9

Pappa med nappflaska och barn, träskulptur av Per-Erik Aronsson.

Guidning, lunchmusik eller torntoppstur?

FÖR SNART 300 ÅR SEDAN, den 11 maj 1724, la murarmästare Christian Haller grundstenen till domkyrkan. Kyrkan är därmed Karlstads äldsta byggnad och väl värd att utforska lite närmare!

I sommar håller vi kyrkan öppen hela dagarna och erbjuder guidningar, tornuppstigningar och vacker lunchmusik. Guidningarna ger dig en ordentlig inblick i kyrkans historia, dess orgel och alla de konstnärliga utsmyckningarna. ●

ÖPPETTIDER DOMKYRKAN 11/6-12/8

måndag-fredag 9-19, lördag 10-16, söndag 10-18

Övrig tid

måndag-onsdag och fredag 9-16,

torsdag 9-19, lördag 10-16, söndag 10-18

CAFÉER & ÖPPNA KYRKOR

Våffelcafé Sockenstugan, Grava kyrka

Mån-tors 25/6-9/8 12.00-18.00

Frasiga våfflor med grädde, sylt och frukt, eller sötsaker som nutella, glass och strössel. Favoriterna från förra året "Grava special" och "Kantorns enkla våffla" återkommer i sommar. Ta med dig familj och vänner och njut av sommaren vid Grava kyrka.

Sommarcafé, Hammars gård

Ons-sön 27/6-12/8 11.00-17.00

Kaffe/the, smörgås, fika och glass i vacker skärgårdsmiljö.

Sommarcafé, Mariagården Skattkärr

Ons hela sommaren 10.00-12.00

Glasscafé, Kronoparkskyrkan

Tors 28/6-16/8 15.00-19.00

Kom och njut av våra himmelskt goda glasskapelser!

Våffelcafé, Vikenkyrkan

28/6, 5/7 och 12/7 14.00-15.00

Fri entré!

11/6 -12/8

GUIDNING I KYRKAN

mån-fred kl 13.30-18.30

TORNUPPSTIGNINGAR

mån-fre kl 15.00

Orgelmusik
i Domkyrkan

LUNCHMUSIK torsdagar 12.00

VISNING AV ORGELN

juli månad i samband med lunchmusiken

FOTO: ELIN WIKSTRÖM

Musikläger för barn och ungdomar mellan 8 och 16 år. Programmet innehåller mycket sång och musik men också morgon- och kvällsandakt, bibelstund, friluftsliv, lägerbål, god mat och fika.

När: 9-12 augusti

Plats: Sandvikengården, Edane

Info: www.sandvikengarden.se/kurser

Sommarkul

i Grava församlingshem

ÖPPET HUS

för bönder, cowboys,
prinsessor och
superhjältar

LEKAR, PYSSEL, TÄVLINGAR, tipspromenader och vattenlek. I caféet kan du köpa go'fika, frukt samt enklare lunch. Varje dag har ett tema till exempel Superhjälte, Bondgården, Prinsar & prinsessor, Ovan molnen, Cowboys & indianer och mycket mer.

Alla är välkomna och det finns aktiviteter för barn 0-12 år. Har du slutat åk 1 eller är äldre är det ok om du kommer med kompisarna. Är du yngre kommer du i sällskap med vuxen.

När: Mån-tors 10.00-14.00 11-28 juni

Var: Grava församlingshem, Skönviksvägen 2, Skåre (Buss 8, Hpl Skönviksvägen)

Info: Agneta Boman, 054-53 62 25 eller agneta.boman@svenskakyrkan.se

Mer info

www.svenskakyrkan.se/grava

SKÄRGÅRDSMUSEET

KULTURBYGDENS DAG

17/6 11.00 Dagen inleds med friluftsgudstjänst. 12.00-16.00 Tjärbränning, repslagning, nätbinding. Utställningar och barnpyssel, båtturer, servering. (Samarr: museet, församlingen, hembygdsföreningen, konstföreningen och Lövnäskyrkan).

4/7 19.00 Berättarkväll på musei-
udden, ta med picknickkorgen, slå
er ner vid strandkanten och lyssna
till historier om Sjöfrun, Bäckhästen
och andra läskiga typer som befolkat
skärgården.

VÄNERVECKAN

25/8 12.00-16.00 Hammarösnipan
Signe gör korta turer på Hammarö-
sjön. 15.00 "Att vara barn på fyren",
specialvisning av utställningen Livet
på Väners fyrplatser (lämplig ålder
9-99 år).

26/8 12.00-16.00 Hammarösnipan
Signe gör korta turer på Hammarösjön.
15.00 "Tolv seglare" – en berättelse
om en kappsegling över Väneren i början
av 1900-talet, vilken fick ett oväntat
slut (lämplig ålder 9-99 år).

27/8 12.00-16.00 Barnkultur-
gruppen har aktiviteter i
Skolmuseet i hembygdsgården.

ÖPPETTIDER

Hembygdsgården
6/6, 27/6, 4/7, 11/7, 18/7, 25/7
12.00-16.00

Skärgårdsmuseet
Tis-sön 12.00-16.00
(stängt 21-25/6)

Café Hammars gård

Ons-sön v26-32 11.00-17.00

Mariakapellet och Hammarö kyrka

Dagligen 1/5-31/8 10.00-16.00

Pilgrimskapellet

1/6-31/8 10.00-16.00

Sommarfest på Hembygdsgården Hammarö

Söndag 19/8 kl 15.00

SOMMARÖPPEN FÖRSKOLA

ÄVEN OM SOLEN SKINER ute har alla inte lust att ligga på badstranden hela dagarna. Alla har kanske inte heller råd eller möjlighet att resa bort för att uppleva något nytt.

Då kan det vara bra att veta att kyrkans Öppna förskolor, mötesplatser för föräldrar och barn i förskoleåldern, håller öppet under delar av sommaren.

Här träffas föräldrarna under trivsamma former och barnen får stimulans i sin utveckling genom lek, skapande och sång. ●

VIKENKYRKAN

Måndagar-fredagar 24/6-13/7 10.00-14.00

För barn 0-6 år med vuxen. Lek och fika, sångstund, skapande och överraskningar.

VÄSTERSTRANDS KYRKA

Onsdagar och torsdagar 7/6-5/7 10.00-15.00

Kom och umgås, lek och pyssla. Enkelt fika. För barn 0-6 år med vuxen.

FOTO: ØVIND LIND

Dansa en gudstjänst

I DANSMÄSSAN Din ljusa skugga får hela kroppen vara med, då vi dansar med enkla steg och rörelser i cirkel, likt dans kring midsommarstången. Mässan är uppbyggd med dygnet som bild för mänskligt liv – genom mörker till ljus.

Dansmässan firas regelbundet i Karlstad och Hammarö samt även på Ranstersstämman söndag 10 juni kl 11.00 i Västra logen.

Se: www.ransatersstamman.se

Gudstjänster...

... firas varje söndag vid olika tidpunkter

Se kyrkornas hemsidor

GUDSTJÄNST

Friluftsgudstjänst

23/6 11.00 Gudstjänst i Acksjöns kapell, Mariebergsskogen, ta gärna med kaffekorg.

23/6 11.00 Midsomargudstjänst vid Hammars gård, medtag egen fikakorg.

23/6 18.00 Gamla kyrkplatsen vid Fågelviks Björka, nedanför Östra Fågelviks kyrka.

24/6 11.00 Friluftsgudstjänst hos Rut Grenegård, Grava-Rud 604.

24/6 15.00 Torskedslögen, Torsked.

24/6 18.00 Ekumenisk gudstjänst vid Svenshults bygdegård, Hammarö, medtag egen fikakorg.

19/8 11.00 Ekumenisk gudstjänst vid Hembygdsgården, Träfotere, Hynboholm.

Radiogudstjänst

26/8 11.00 Vi övar till radiogudstjänsten som spelas in den 2/9, Kronoparkskyrkan.

2/9 11.00 Medverkan av kyrkans personal, frivilliga samt Kronokören med musiker. Välkommen, Kronoparkskyrkan.

Livskris? Hör av dig!

HAR DU DRABBATS AV sorg, separation, arbetslöshet, existentiell kris eller andra dramatiska händelser? Har du problem i nära relationer eller behöver hjälp att hantera din aggressivitet?

På SamtalsAkuten och Krismottagningen för män får du hjälp och möjlighet att bearbeta och samtala om den uppkomna krisen. Båda mottagningarna har förstärkt sekretess och för inga journaler.

Varje besök kostar 120 kr och du har möjlighet att få upp till åtta samtal.

Din första kontakt sker via telefonsvarare, tala in ditt namn och telefonnummer så rings du upp så snart som möjligt.

Så här tar du kontakt
– och får reda på vad som
händer i kyrkorna

EXPEDITION GRAVA FÖRSAMLING

HEMSIDA MED KALENDER www.svenskakyrkan.se/grava

FACEBOOK www.facebook.com/GravaForsamling

TEL 054-53 62 20, knappval 1

BESÖKSADRESS Skönviksvägen 2, Skåre

POSTADRESS Box 8116, 650 08 Karlstad

E-POST grava.pastorat@svenskakyrkan.se

EXPEDITION HAMMARÖ FÖRSAMLING

HEMSIDA MED KALENDER www.svenskakyrkan.se/hammaro

FACEBOOK www.facebook.com/hammaroforsamling

TEL 054-51 24 00

BESÖKSADRESS Bruksgatan 1, Skoghäll

POSTADRESS Box 47, 663 21 Skoghäll

E-POST hammaro.forsamling@svenskakyrkan.se

EXPEDITION KARLSTADS PASTORAT

HEMSIDA MED KALENDER

www.svenskakyrkan.se/karlstadspastorat

FACEBOOK www.facebook.com/SvenskakyrkaniKarlstad

TEL 054-14 14 00

BESÖKS- OCH POSTADRESS Västra Kyrkogatan 5, Karlstad
(expeditionen ligger i huset mitt emot Karlstads domkyrka)

E-POST karlstads.pastorat@svenskakyrkan.se

Ta kontakt via...

samtalsakuten@karlstad.se
eller via telefonsvararen på 054-18 00 50
Stängt 23 juli - 5 augusti

krismottagningenforman@karlstad.se
eller telefonsvararen 054-18 01 54
Stängt 16 juli - 5 augusti

Kyrkoreservat

Karlstads stift har flera intressanta, unika kyrkoreservat dit du är välkommen för att uppleva naturen och bara vara, eller varför inte plocka lite bär och svamp?

Här presenterar vi några av smultronställena!

o----- bild OVE NYSTRAND & LOUISE HEDBERG -----o

OSEBOL i Norra Ny är ett urskogsreservat i miniatyr som bevarats tack vare en framsynt skogsvaktare på 30-talet. Grova träd med hackspettshål, kullfallna silvergrå stammar och torrved gör området vackert och intressant att ströva i.

KATJÄRN är en liten skogstjärn strax utanför Årjäng. Nordväst om tjärnen reser sig Tjäderåderåsen, som stupar nästan lodrätt ned mot vattnet. Utsikten från åsens krön är slående och här finns gott om ovanliga djur och växter.

ERSTABRUDEN är en mycket stor och gammal tall som står vid en skogsbilväg väster om sjön Stora Bör. Av utseendet att döma är den 27 meter höga tallen minst 250 år, troligen äldre. Den mäter cirka en meter i diameter och har sannolikt varit ett riktmärke för generationer av vägfarare.

LAGGÅSSKOGEN ska ha varit en gåva ”från gudsälskande människor till Ekshärads pastorat” under tidigt 1600-tal. Några av tegarna närmast torplämningen Casperstället hålls i dag öppna genom årlig slåtter. Ångarnas flora är rik och runt husgrunderna blommar fortfarande akleja, brandlilja och liljekonvalj. ●

Se mer på www.svenskakyrkan.se/karlstadsstift/skog

